

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

за напрямом «Психологія постравматичної реабілітації»

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ
ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Голова Вченої ради

Мирослав КОВАЛЬ
(протокол № 1 від «13» 07 2022р.)

Освітня програма підвищення
кваліфікації вводиться в дію
з «14» 07 2022 року
(наказ № 140 від «14.07.2022р.)

Львів 2022

РОЗРОБНИК:

Роксолана СІРКО, начальник кафедри практичної психології та педагогіки,
доктор психологічних наук, доцент.

Володимир СЛОБОДЯНИК начальник інституту післядипломної освіти,
кандидат психологічних наук, доцент.

ВНЕСЕНО:

Кафедрою ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій інституту
післядипломної освіти

Протокол № 1 від «13» 06 2022 р.

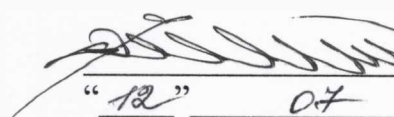
РЕКОМЕНДОВАНО:

Науково-методичною радою інституту післядипломної освіти

Протокол № 1 від «13» 06 2022 р.

ПОГОДЖЕНО

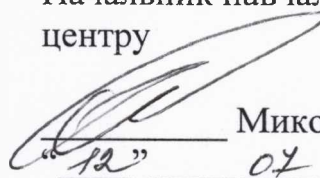
Проректор з навчальної та методичної
роботи

 Дмитро ЧАЛИЙ
«12» 07 2022 р.

Начальник інституту післядипломної
освіти

 Володимир СЛОБОДЯНИК
«12» 07 2022р.

Начальник навчально-методичного
центру

 Микола СИЧЕВСЬКИЙ
«12» 07 2022 р.

1.ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Освітня програма для підвищення кваліфікації практичних психологів за напрямом «Психологія постравматичної реабілітації» розроблена на основі сучасної державної освітньої політики, стратегії реформування освіти в Україні і глибоких професійних знань у сфері цивільного захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій різноманітного характеру.

Одним з основних видів професійної підготовки працівників ДСНС є підвищення кваліфікації, порядок проведення якого визначенні наказом МВС України від 26.05.2020 № 412 «Про затвердження Порядку підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту».

Цільова група: практичні психологи.

Обсяг: програма складається із двох змістовних модулів: загальної і професійної підготовки.

Навчальний план програми передбачає 105 академічних годин – 3,5 ECTS-кредита.

Форма підвищення кваліфікації: програма передбачає очно - дистанційну форму навчання.

Дистанційна форма навчання відбувається на базі навчальної інтернет-платформи «Віртуальний університет» на сайті Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Доступно: www.ubgd.lviv.ua/moodle.

Очна форма навчання організовується університетом шляхом проведення:

- інтерактивних лекцій;
- тренінгових занять;
- практичних занять (майстер-класів);
- дискусій (тематичних, подіумних);
- конференцій (з обміну досвідом, підсумкових, наукових, інтернет-конференцій тощо);
- самостійної роботи у вигляді моніторингу та оцінки результатів пропонуваніх освітніх змін.

Напрями підвищення кваліфікації: формування і розвиток самозбережувальної поведінки та забезпечення і підтримка психічного здоров'я учасників освітнього процесу, професійний саморозвиток практичного психолога, зокрема:

- поглиблення знання практичних психологів про вікові та індивідуальні форми прояву;

- розвиток навичок стресостійкості, конструктивної комунікації, консультування, укладання профілактичних і психокорекційних та тренінгових програм;
- виявлення впливу особистісних особливостей на характер здійснення практичної діяльності;
- психологічний супровід працівників органів та підрозділів цивільного захисту.

Мета: підвищення методичного та практичного рівнів професійної компетентності практичних психологів, умінь та компетенцій для застосування в професійній діяльності у галузі управління та адміністрування, щодо сприяння їхньому професійному зростанню, розв'язання тактичних задач із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, психолого-педагогічний супровід професійного розвитку практичних психологів.

Основні завдання програми:

- ознайомлення з основними положеннями прав, свобод та обов'язками людини і громадянина, поняттями та засадами запобігання і протидії корупції;
- забезпечення розуміння основних напрямів реформ в органах та підрозділах служби цивільного захисту в контексті діяльності служби практичних психологів;
- опрацювання сучасних методик і технологій організації та здійснення консультування щодо професійного розвитку;
- ознайомлення із особливостями надання психологічної підтримки у працівників органів та підрозділів цивільного захисту в процесі їхнього професійного зростання.
- набуття вмінь правильно застосовувати вимоги законодавства у вирішенні практичних питань;
- ознайомлення з інноваційними формами професійного розвитку працівників, із специфікою забезпечення і здійснення основ організації ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться

Головна ідея підвищення кваліфікації осіб начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту полягає в забезпеченні індивідуально-особистісного та професійно-діяльнісного самовдосконалення слухачів на основі активізації їхньої базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду відповідно до індивідуально-особистих інтересів, соціальних запитів держави щодо ефективного виконання посадово-функціональних обов'язків.

Профілі базових компетентностей осіб начальницького складу органів та підрозділів служби цивільного захисту основні індивідуально-особистісні та

професійно-діяльнісні якості, необхідні для успішного виконання стратегічної мети та завдань реформування служби цивільного захисту:

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, вчитися і оволодівати сучасними знаннями, бути критичним і самокритичним та приймати обґрунтовані рішення і генерувати нові ідеї (креативність);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність працювати в команді та реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій та міжособистісної взаємодії;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій, самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження;
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації та організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуально та групову);
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту, дотримуватися норм професійної етики, до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Вибіркові модулі пропонуються слухачам на вибір за очною, дистанційною і змішаною формами навчання в рамках основних модулів і тем обов'язкової складової програми.

Очікувані результати навчання охоплюють:

Знання і розуміння	- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань:
---------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань; - обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; - пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження; - складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій; - складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника;
Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії; - передбачати необхідний рівень індивідуальної безпеки у разі виникнення небезпечних подій; - застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту в практичній діяльності.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зміст програми

Зміст програми, зокрема цілісний і системний добір модулів і тем, враховує особливості професійної діяльності серед практичних психологів та визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення у галузі пожежної та техногенної безпеки висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у даній галузі; Національною

рамкою кваліфікації, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей практичних працівників; наказом ДСНС України № 849 від 21 грудня 2021 року «Про організацію навчання осіб середнього та старшого начальницького складу служби цивільного захисту в системі післядипломної освіти ДСНС у 2022 році» та п.2 наказу ДСНС України №НС-193 від 08.04.2022 року «Про навчання в умовах воєнного стану в системі післядипломної освіти ДСНС у 2022 році».

Зміст програми має практичну спрямованість, містить обов'язкову і вибіркочу складові та охоплює: змістовну, практичну (практико зорієнтовану) і ресурсну (методичну) складові підвищення кваліфікації практичних психологів.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. **БІОЕНЕРГЕТИЧНИЙ ТА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ РІВЕНЬ** **АДАПТИВНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТРЕСУ.**

Тема 1. Теоретичні аспекти стресу як емоційного стану.

Визначення стресу. Види стресу. Причини стресу. Професійний стрес. Особистість типу «А» і «хвороби стресу». Ознаки і наслідки стресових станів. Реакція на важкий стрес і порушення адаптації.

Семінарське заняття: Положення про кабінет релаксації в системі ДСНС.

Тема 2. Основні концептуальні напрями зарубіжних та вітчизняних антистресових психотехнологій.

Гомеостатична модель. Загальний адаптаційний синдром. Психосоматичний напрям. Психоаналітичний напрям. Біхевіористський напрям. Тілесно-орієнтований напрям. Гештальт-психологічний напрям. Гуманістичний і екзистенціальний напрям. Онтопсихологічний напрям. Трансперсональна модель. Женевська генетична психологія. Когнітивний напрям. Нейро-лінгвістичне програмування.

Семінарське заняття: Вітчизняні традиції в дослідженні проблеми адаптації і саморегуляції.

Тема 3. Біоенергетичний рівень адаптивної саморегуляції стресу.

Антистресове харчування. Антистресова аутофіторегуляція. Фізична активність як засіб боротьби зі стресом.

Семінарське заняття: Мануальні методи зняття стресу (масаж).

Тема 4. Психофізіологічний рівень адаптивної саморегуляції стресу.

Психотехнологія адаптивного біоуправління з біологічним зворотним зв'язком (БЗЗ). Прогресивна м'язова релаксація. Аутогенне тренування. Систематична десенсибілізація. Техніки дихання. Тілесно-орієнтовані техніки. Медитація.

Практичне заняття: Медитація за допомогою кольору.

Практичне заняття: Аутогенне тренування.

Практичне заняття: Релаксація.

Тема 5. Нормативно-правове регулювання забезпечення психологічної допомоги учасників АТО за ООС.

Основні нормативно-правові акти, що регулюють питання психологічної реабілітації і соціальної та професійної реадaptaції учасників АТО та ООС, які перебували в екстремальних умовах. Аналіз міжнародного досвіду з психологічного супроводу та психологічної реабілітації учасників бойових дій.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.
КОГНІТИВНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ РІВЕНЬ АДАПТИВНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТРЕСУ.

Тема 6. Когнітивний рівень адаптивної саморегуляції стресу.

Нейро-лінгвістичне програмування (НЛП). Desing Human Engineering (DHE). Когнітивні і раціонально-емотивні техніки А. Бека й А. Еліса. Психотехнології саногенного і позитивного мислення. Парадоксальна інтенція.

Практичне заняття: Методики антистресових технологій згідно НЛП.

Тема 7. Особистісний рівень адаптивної саморегуляції стресу.

Психосинтез субособистостей. Гештальт-техніки усвідомлення потреб. Асертивні психотехнології: впевненість і комунікативні вміння. Особистісна саморегуляція часу.

Семінарське заняття: Історія розвитку методу психосинтезу.

Семінарське заняття: Історія розвитку методу гештальт-терапії.

Практичне заняття: Методики антистресових технологій згідно психосинтезу.

Практичне заняття: Методики антистресових технологій згідно гештальт-терапії.

Тема 8. Антистресові психотехнології роботи зі сном і сновидінням.

Шаманські техніки. Психоаналітичні техніки роботи зі сном і сновидінням. Юнгіанські техніки. Психодраматичні техніки. Гештальт-техніки. Онтопсихологічні техніки. Психосинтетичні техніки.

Семінарське заняття: Історія розвитку психоаналізу.

Практичне заняття: Техніки усвідомлених сновидінь.

Тема 9. Цивільний захист.

Тема 9.1. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій в Україні.

Класифікатору надзвичайних ситуацій ДК 019:2010, порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями, класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій, порядок ведення обліку надзвичайних ситуацій. Рішення задач з класифікації надзвичайних ситуацій.

Тема 10. Медицина надзвичайних ситуацій.

Тема 10.1. Порядок надання домедичної допомоги при невідкладних станах.

Анатомія і фізіологія людини. Закони епідеміології, токсикології та поведінка людей в надзвичайних ситуаціях. Реанімація: штучне дихання, непрямий масаж серця. Організація долікарської допомоги при різних видах уражень (травмах, кровотечах, опіках, ураженні електричним струмом. інші). Загальні вимоги наказу МОЗ від 16.06.2014 №398 «Про затвердження порядків надання медичної допомоги особам при невідкладних станах».

Тема 10.2. Термінальні стани. Серцево-легенева реанімація.

Перша медична допомога в надзвичайних ситуаціях. Послідовність дій при серцево-легеневої реанімації – алгоритм надання допомоги. Відпрацювання прийомів надання першої медичної допомоги потерпілим. Заходи безпеки.

Орієнтовний розподіл годин за видами діяльності

Назви тем	Кількість годин (денна форма)						
	Загальний обсяг	Аудиторних					Самостійна робота
		Всього	у тому числі				
			Лекції	Практичні	Семінари	Лабораторні	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Біоенергетичний та психофізіологічний рівень адаптивної саморегуляції стресу							
Тема 1. Теоретичні аспекти стресу як емоційного стану.	11	4	2	-	2	-	7
Тема 2. Основні концептуальні напрями зарубіжних та вітчизняних антистресових психотехнологій.	5	4	2	-	2	-	1
Тема 3. Біоенергетичний рівень адаптивної саморегуляції стресу.	5	4	2	-	2	-	1
Тема 4. Психофізіологічний рівень адаптивної саморегуляції стресу.	9	8	2	6	-	-	1
Тема 5. Нормативно-правове регулювання забезпечення	3	2	2	-	-	-	1

Назви тем	Кількість годин (денна форма)						
	Загальний обсяг	Аудиторних				Самостійна робота	
		Всього	у тому числі				
			Лекції	Практичні	Семінари		Лабораторні
1	2	3	4	5	6	7	8
психологічної допомоги учасників АТО за ООС.							
Разом за змістовим модулем 1	33	22	10	6	6	-	11
<u>Змістовий модуль 2. Когнітивний та особистісний рівень адаптивної саморегуляції стресу</u>							
Тема 6. Когнітивний рівень адаптивної саморегуляції стресу.	16	12	4	4	4	-	4
Тема 7. Особистісний рівень адаптивної саморегуляції стресу.	18	14	4	6	4	-	4
Тема 8. Антистресові психотехнології роботи зі сном і сновидінням.	18	14	4	6	4	-	4
Тема 9. Цивільний захист.	10	4	2	-	2	-	6
Тема 10. Медицина надзвичайних ситуацій.	10	4	2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 2	72	48	16	18	14	-	24
Усього годин за Освітньою програмою	105	70	26	24	20	-	35

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. - №30.- ст.141.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984р. //Відомості Верховної Ради. Української РСР. – 1984.
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005р. //Відомості Верховної Ради України. - 2005.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 01.09.2022 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131
7. Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року.

8. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року (зі змінами та доповненнями станом на 01 червня 2022 року).
9. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» від 20 грудня 1991 року (зі змінами та доповненнями станом на 01 червня 2022 року).
10. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 року.
11. Закон України «Про запобігання корупції». від 14 жовтня 2014 року.
12. Законодавство України «Про соціальний захист населення». К. –2005. 488с.
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 № 593 «Про затвердження Положення про порядок проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу».
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 № 11 редакція від 24.12.2019 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017. № 1057 «Про затвердження Порядку проведення психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції та постраждалих учасників Революції Гідності».
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 497 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції та постраждалих учасників Революції Гідності».
18. Наказ МВС України від 31.08.2017 № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій».
19. Наказ МВС України від 31.10.2019 №916 «Про затвердження типової навчальної програми підвищення кваліфікації».
20. Наказ ДСНС України від 01 січня 2021 № 1 «Про затвердження інструкцій та типових інструкцій з діловодства».
21. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 № 1018-р «Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період 2030 року».

Основна література:

1. Баклицький І.О. Психологія праці: Підручник. – К.: Знання, 2008 – 655с.
2. Бут В.П., Вареник В.В. Методичні рекомендації по особливостях професійного відбору до Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України. – К.: МНС України, 2004. – 133 с.

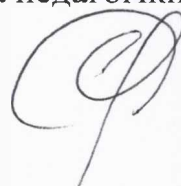
3. Галян О. І. Експериментальна психологія: навч. посіб. / О. І. Галян, І. М. Галян. – К.: Академвидав., 2012. – 400 с. – (Серія «Альма-матер»).
4. Макаревич О.П. Психологічна підготовка особистості до поведінки у складних ситуаціях: Навчально – методичний посібник. – К.: ВГІ НАОУ, 2000. – С. 77-78.
5. Психологічна діагностика посттравматичних стресових станів: Навчально – методичний посібник. - Харків, 1988. – 67 с. 125.
6. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я: Навчальний посібник /М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, А.Ф. Косенко, Т.Г. Кочергіна / За заг. ред. Корольчука М.С. – К.: «ІНКОС», 2002. – 272 с.
7. Психодіагностика. Психологічний практикум : навч. посіб. / Баклицька О. П., Баклицький І. О., Сірко Р. І., Слободяник В. І. – Львів : Сполом, 2015. – 464 с.
8. Цигульська Г.Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим. Курс лекцій. Навчальний посібник. – К.: Наукова думка. – 2000. – 189с.
9. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 112 с.
10. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Навчальний посібник . – Суми .ВТД «Університетська книга» ; 2006. – 384с.
11. Москаленко В.В. Соціальна психологія: Підручник. – К: Центр навч. літ-ри, 2005. – 624с.
12. Корольчук М.С.,Осьодло В.І. Психодіагностика. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг.ред. М.С. Корольчука. - К.:Ельга, Ніка-центр, 2004.-400с.
13. Власова О. І. Педагогічна психологія. Навчальний посібник – К. 2005.- 400с.
14. Вікова та педагогічна психологія . Навчальний посібник // О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 2- ге вид. К. 2007.- 344 с.
15. Литовченко Ніна Федорівна. Професійно-орієнтований тренінг самопізнання та саморегуляції: Навч.- метод. матеріали для тренінгових занять студ. психологів / Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. — 2.вид., випр. — Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2005. — 72с.
16. Яценко Тамара Семенівна . Основи глибинної психокорекції: феноменологія , теорія і практика: - К.2006. 382с.
17. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Навчальний посібник.- К.:ВД «Професіонал», 2005. 656с.
18. Психологу для роботи: діагностичні методики: збірник [Текст] / [уклад.: М. В. Лемак, В. Ю. Петрище]. – Вид. 2-ге виправл. – Ужгород: Видавництво О. Гаркуші, 2012. – 616 с.: іл.
19. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е вид. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 464 с.

20. Деніел Канеман. Мислення швидке і повільне.- К. :Наш формат, 2017 - 480с.
21. Келлі Макгонігал. Сила волі. Шлях до влади над собою. – К.: Наш формат,2017. – 264с.
22. Джордан Оренбург. Як накали не помилятися. Сила математичного мислення. – К.: Наш формат, 2017 – 408с.
23. Варій М. Й., Козяр М. М., Коваль М. С. Військова психологія і педагогіка: Посібник. Львів, 2003.
24. Ішмуратов М. Н. Конфлікт і згода. — К., 1996.
25. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.

Електронні ресурси

1. <http://www.rada.kiev.ua/>—офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.kmu.gov.ua>—офіційний сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://www.minjust.gov.ua>—офіційний сайт Міністерства юстиції України
4. <http://www.mlsp.gov.ua>—офіційний сайт Міністерства соціальної політики України
5. <http://www.pfu.gov.ua>—офіційний сайт Пенсійного фонду України
6. <http://nads.gov.ua>—офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби
7. <http://www.social.org.ua>—офіційний сайт Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України
8. <http://www.fse.gov.ua>—офіційний сайт Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності
9. <http://www.ispf.gov.ua>—офіційний сайт Фонду соціального захисту інвалідів
10. <http://www.president.gov.ua>—офіційний сайт Президента України
11. <http://www.dcz.gov.ua>—офіційний сайт Державної служби зайнятості України
12. <http://www.dsns.gov.ua>—сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій
13. <http://www.nau.kiev.ua>—Нормативні акти України
14. Віртуальне навчальне середовище Львівського державного університету безпеки життєдіяльності [Електронний ресурс]. – Доступний з : www.ubgd.lviv.ua/moodle.

Начальник кафедри практичної психології та педагогіки
доктор психологічних наук, доцент
полковник служби цивільного захисту

Роксолана СІРКО